

1. DE BEGINSITUATIE ...

Hoe **verwerk**(te) ik leerstof? (verwerkingsstrategie)

<p><u>ANALYSEREN + MEMORISEREN</u> <i>leerstof uiteenrafelen, deeltje per deeltje instuderen, feiten en termen memoriseren, een lijstje maken van 'puntjes', van buiten leren (luidop opzeggen, hernemen, herlezen ...), op- of overschrijven van leerstof</i></p>	<p><u>CONCRETISEREN/TOEPASSEN</u> <i>voorbeelden zoeken, een concrete voorstelling maken, nadenken over nut of toepassingsmogelijkheden, abstracte leerstof 'vertalen', eigen ervaringen koppelen aan leerstof, zich oefenen, uitproberen</i></p>	<p><u>STRUCTUREREN + RELATEREN</u> <i>de structuur zoeken, de grote lijn zien, leerstofdelen samenbrengen, schematiseren, samenvatten, zich vragen stellen, meedenken met de auteur, verbanden zien, conclusies trekken, eigen mening vormen</i></p>
veel – soms – weinig	veel – soms – weinig	veel – soms – weinig

Besluit: stapsgewijze verwerking – concrete verwerking - diepteverwerking

Hoe **denk** (dacht) ik over 'leren'? (leeropvatting, leeroriëntatie, regulatie)

<ul style="list-style-type: none"> ▪ leren = kennis kopiëren ▪ Ik wil punten halen. ▪ Ik wil duidelijkheid: wat moeten we hoe kennen? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ leren = kennis gebruiken ▪ Ik wil oefenen. ▪ Ik wil bruikbaarheid: wat kunnen we ermee doen? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ leren = kennis opbouwen ▪ Ik wil bijleren. ▪ Ik wil zelfstandigheid: mag ik zelf zoeken? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ leren = ? ▪ Ik weet niet wat ik wil. ▪ Ik wil gemoedsrust: wie kan mij helpen?
veel – soms – weinig	veel – soms – weinig	veel – soms – weinig	veel – soms – weinig

Besluit: reproductiegericht – toepassingsgericht – betekenisgericht – ongericht

Waarmee associeer ik welke leerstijl?

- Reproductiegericht perfectionist gemotiveerd zelfzeker intelligent opportunist
 eerder in ASO eerder in TSO/KSO eerder in BSO
- Toepassingsgericht perfectionist gemotiveerd zelfzeker intelligent opportunist
 eerder in ASO eerder in TSO/KSO eerder in BSO
- Betekenisgericht perfectionist gemotiveerd zelfzeker intelligent opportunist
 eerder in ASO eerder in TSO/KSO eerder in BSO
- Onggericht perfectionist gemotiveerd zelfzeker intelligent opportunist
 eerder in ASO eerder in TSO/KSO eerder in BSO

2. IN DE LES GODSDIENST ...

Thema: 'Moeder aarde' (Uit: Respons 2 – bronnenboek, uitgeverij Pelckmans)

Inhoud:	<i>Verkenning</i>	13 items tekst-en beeldmateriaal uitleg melkwegstelsel / foto omgewaaide boom op auto / info over zwerfvuil / foto regenboog liedjestekst Urbanus Oh Grote Wereldbol / foto slak / foto mensen uit diverse culturen / uitleg bacteriën / ventje met aarbolhoofd / foto palmbomen / foto dauwdruppels / info fregatvogel	
	<i>Facet</i>	<u>scheppingsverhaal</u> In het begin ... Toenmalige voorstelling heelal Psalm 104	Scheppingsverhaal met cartoons Uitleg en tekening Tekst
	<i>Venster</i> <i>Vaktaal</i>		Duiding bij scheppingsverhaal Woordverklaring
	<i>Excursie</i>	Andere scheppingsverhalen	8 verhalen uit andere culturen
	<i>Facet</i>	<u>omgaan met aarde</u> Lied Bedenk-elijk Als een radarwerk De Kuna's	Liedjestekst J. Verminnen 3 cartoons Infotekst over broeikaseffect Infotekst over Indianen
	<i>Venster</i>		Drie visies over omgaan met natuur
	<i>Excursie</i>	Tussen de 7 ^{de} en de 8 ^{ste} dag Conferentie Chipko-beweging Elk z'n steentje ...	Bijbelfragment Cartoons, citaten, foto's Krantenartikel over milieuconferentie Info over verzet kappen van bossen Getuigenissen milieuzorg
	<i>(H)erkenning</i>	Liggen in het gras	Gedicht T. Hermans

Doel-bewust

1. Weet ik dat er achter het bijbelse scheppingsverhaal een kijk op de relatie mens-aarde steekt en kan ik die kijk onder woorden brengen?
2. Kan ik vanuit een bijbelse kijk op mens, natuur en God concrete voorbeelden geven van een verantwoorde omgang met de natuur?
3. Weet ik dat er achter de scheppingsverhalen uit andere godsdiensten of culturen eveneens een kijk op de relatie mens-aarde steekt en kan ik daarvan een voorbeeld geven?
4. Kan ik vanuit de wijze waarop christenen concreet met de natuur omgaan, afleiden welke kijk ze hebben op het leven, op de natuur en eventueel op God?
5. Zie ik in dat veel actuele milieuproblemen het gevolg zijn van een bepaalde omgang met de natuur en dat iedereen zijn steentje kan bijdragen om het tij te keren?

A **'MIJN LESOPVATTING' - 'MIJN LESORIËNTATIE'** ("didactische doelstellingen")

<i>kennis opslaan</i>	Kennis memoriseren
uitwerking?	

Leerplan, -boek volgen	<i>prestatie-, vakgericht</i>
uitwerking?	

<i>kennis ontwikkelen</i>	Les laten opbouwen
uitwerking?	

Inspraak leerling, klas	<i>interessegericht</i>
uitwerking?	

<i>kennis gebruiken</i>	Leerstof toepassen
uitwerking?	

Afstemmen leefwereld	<i>praktijkgericht</i>
uitwerking?	

<i>gestimuleerd worden</i>	Leerlingen stimuleren
uitwerking?	

Evaluëren, controleren	<i>testgericht</i>
uitwerking?	

<i>samen leren</i>	Leren van elkaar
uitwerking?	

	<i>ambivalent</i>
uitwerking?	

De scheppingsverhalen kunnen en willen ons geen wetenschappelijke verklaring geven voor het feitelijke ontstaan van de aarde en het leven. Wel willen ze ons vertellen dat dit alles er is met een goddelijke bedoeling en dat het getuigt van Gods scheppende grootheid. Ze vertellen wat God van de mens, als God vertegenwoordiger in de schepping, verwacht. De mens is als een rentmeester van de schepping. Dat wil zeggen dat hij de aarde mag gebruiken zodat ze rendeert (= opbrengt). Hij moet ze echter ook verzorgen, beschermen en behoeden voor vernietiging. Wat in Genesis staat, is niet het enige en zeker niet het oudste scheppingsverhaal dat in de oude wereld in omloop was. Over de hele wereld vindt men verhalen (mythen) die vertellen over de oorsprong van de aarde en haar bewoners. Het eerste scheppingsverhaal van de bijbel is geschreven als een soort inleiding op de bijbel. Toch zou het fout zijn te denken dat het scheppingsverhaal het eerst geschreven is. Het scheppingsverhaal ontstond tijdens of kort na de Babylonische ballingschap (587-538 v. Chr.). Het was een zwarte periode voor de joden, die vertwijfeld in armoede probeerden te overleven in het land van de vijand. Het verhaal was bedoeld als een soort lied of gedicht dat een droom voorhoudt: een toekomstvisioen van bevrijding, van een goede wereld. De priesters die dit verhaal schreven, wilden het joodse volk behoeden tegen de opslorping in de Babylonische cultuur en levenswijze. Zo bleven de joden een zevendaagse week aanhouden met een rustdag, de sabbat, terwijl de Babyloniërs de 5de en de 10de dag speciaal vonden. Het scheppingsverhaal was zelfs een spotlied tegen de grillige en willekeurige goden van Babylonië. Zo werden de Babylonische goden – zon, maan en sterren – in de bijbel herleid tot lantarens. Meer waren ze dus niet; geen goden dus, maar lampen, handig om een kalender mee op te stellen. De auteurs waren ervan overtuigd dat het leven ondanks alles toch goed is. De terugkeer naar huis, na zoveel jaren ellende, werd door de ballingen ook als een schepping en een wonder uit Gods hand ervaren.

Vaktaal
 Mythe: verhaal waarin goden, halfgoden of 'goddelijke voorouders' de hoofdrol spelen en dat vertelt hoe de wereld geschapen werd.
 Mens als rentmeester: een rentmeester is een persoon die voor een eigenaar een goed beheert, zorgt dat het opbrengt en daartoe de nodige administratie verricht.

B**'MIJN REGULATIESTIJL' t.a.v. mezelf als leerkracht**

- Externe sturing leerplan, leerboek ('doel-bewust'), vakwerkgroep, ...
- Interne sturing eigen visie, ervaringen, evaluatie, ...
- Stuurloosheid (vanuit negatieve gedachten vermijden)

Leerplan

Levensbeschouwelijke bedachtzaamheid
 Zingeving, diepere betekenis en symboliek
 Kennis (bijbel, geschiedenis, actualiteit, ...)
 Zoektocht identiteit

betekenisgericht + toepassingsgericht
betekenisgericht + toepassingsgericht
reproductiegericht + (betekenisgericht)
toepassingsgericht

Leerboek ('doel-bewust' bij 'Moeder aarde')

Weet ik dat ... en onder woorden brengen

reproductiegericht ('De mens is als een rentmeester')
betekenisgericht (eigen verwoording)

Kan ik voorbeelden geven van ...

reproductiegericht: voorbeelden uit het boek
toepassingsgericht: eigen voorbeelden

Weet ik dat ... en kan ik daarvan een voorbeeld geven

reproductiegericht: 'er zijn ook scheppingsmythen die een heel andere kijk geven op ...'; China: yin en yang

Kan ik afleiden ...

toepassingsgericht: 3 visies (eigenaar, rentmeester, onderdaan) koppelen aan concreet gedrag

Zie ik in dat ... en iedereen zijn steentje kan bijdragen ...

reproductiegericht: voorbeelden uit boek weergeven
betekenisgericht: persoonlijke bespreking

'MIJN REGULATIESTIJL' t.a.v. m'n leerlingen

- **Sterke sturing** (= zorgen voor externe sturing)
 - concrete verwachtingen duidelijk maken
 - duidelijke richtlijnen geven
 - vaste methode aanleren
 - strikte timing afspreken
 - van nabij opvolgen, alert reageren
 - leerstof stap per stap en overzichtelijk aanbrenge
 - eerst klassikale aanpak, dan evt. individueel of groepswork
 - eerst feitenmateriaal aanreiken, dan evt. discussie
 - regelmatige evaluatiebeurten
- **Gedeelde sturing** (= overgang van externe naar interne sturing begeleiden)
- **Zwakke sturing** (= interne sturing mogelijk maken)
 - keuzemogelijkheden inbouwen
 - een eigen aanpak toelaten
 - leerlingen betrekken bij planning, besluitvorming, ...
 - opdrachten voor een langere periode geven
 - leerlingen leerstof laten toelichten, becommentariëren, uitdiepen, ...
 - leerlingen laten leren van elkaar
 - reflectiemomenten organiseren, zelfevaluatie stimuleren

'MIJN REGULATIESTIJL' t.a.v. het selecteren van leerinhouden

▪ **Welke leerstof zal je bij voorkeur selecteren? Waarom?**

▫ **algemeen**

- zoveel mogelijk alle leerstof zien, evt. minder diepgaand
(sluit vooral aan bij 'reproductiegerichte stijl')
- vooral die leerstof selecteren waar leerlingen iets mee zijn
(sluit vooral aan bij 'toepassingsgerichte stijl')
- vooral die leerstof selecteren die leerlingen tot reflectie aanzetten
(sluit vooral aan bij 'betekenisgerichte stijl')

▫ **concreet** thema 'Moeder aarde'

rubriek	leerinhoud	Selecteren? Belangrijk? Aanpak?	BESLUIT
Verkenning	tekst-, beeldmateriaal uitleg melkwegstelsel / info over zwerfvuil / liedjestekst Urbanus / foto mensen diverse culturen ...	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
Facet	scheppingsverhaal met cartoons	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
	Toenmalige voorstelling heelal	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
	Psalm 104	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
Venster	duiding scheppings- verhaal met woord- verklaring	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
Excursie	scheppingsverhalen uit 8 andere culturen (Afrika, China, India, Japan, N.-Amerika, Oudegypte, ...)	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
Facet	Lied Johan Verminnen (‘lets om in te geloven’)	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
	Als een radarwerk (tekst over broeikas-effect)	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
	De kuna's (jacht- en visvangst van beschermd dieren)	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis
Venster	3 visies over omgaan met natuur: eigenaar, partner- rentmeester en onderdaan	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	O Eerder reproductie O Eerder toepassing O Eerder betekenis

rubriek	leerinhoud	Selecteren? Belangrijk? Aanpak?	BESLUIT
Excursie	Tussen 7 ^{de} en 8 ^{ste} dag Bijbeltekst over heilige 7 ^{de} dag en 'Ik maak alle nieuw'	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	☐ Eerder reproductie ☐ Eerder toepassing ☐ <u>Eerder betekenis</u>
	Conferentie krantenartikel over milieu- conferentie	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	☐ Eerder reproductie ☐ Eerder toepassing ☐ <u>Eerder betekenis</u>
	Chipko-beweging Infotekst over verzet tegen kappen van bossen	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	☐ Eerder reproductie ☐ Eerder toepassing ☐ <u>Eerder betekenis</u>
	Elk z'n steentje ... Getuigenissen over vormen van concrete milieuzorg	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	☐ Eerder reproductie ☐ Eerder toepassing ☐ Eerder betekenis
(h)erkenning	Liggen in het gras Gedicht van T. Hermans over hoe we de aarde aan het verknoeien zijn	O ja O nee O ja O nee <u>aanpak:</u>	☐ Eerder reproductie ☐ Eerder toepassing ☐ Eerder betekenis

C

'MIJN EN HUN VERWERKING'

- Mijn verwerking: vanuit (didactische) doelen

- **evaluatie**
 1. reproductiegericht
 2. toepassingsgericht
 3. betekenisgericht
- **leerstijlgerichte onderwijsactiviteiten**
 1. **verbeteren** van leerstijl
 2. **afstemmen** op leerstijl
 - A. reproductiegerichte uitwerking
 - B. toepassingsgerichte uitwerking
 - C. betekenisgerichte uitwerking
 3. **verruimen** van leerstijl

- **Welke toets- of examenvragen stel je over de leerstof op p. 3 ('Venster')?**

vraag:

belangrijke antwoordelementen:

1. -
2. -
3. -
4. -
5. -

Welke vragen (zie ook: verwachte antwoordelementen) zijn ...

- Eerder **reproductie**gericht?
- Eerder **toepassings**gericht?
- Eerder **betekenis**gericht?

▪ Hun verwerking: vanuit leeropvatting en leeroriëntatie

- **analyseren, memoriseren**
- **concretiseren/toepassen**
- **structureren, relateren**

Waarvoor geven de scheppingsverhalen geen verklaring?

Waarom niet? ... creationisme?

Wat verwacht God van mij?

De scheppingsverhalen kunnen en willen ons geen wetenschappelijke verklaring geven voor het feitelijke ontstaan van de aarde en het leven. Wel willen ze ons vertellen dat dit alles er is met een goddelijke bedoeling en dat het getuigt van Gods scheppende grootheid. Ze vertellen wat God van de mens, als God vertegenwoordiger in de schepping, verwacht. De mens is als een rentmeester van de schepping. Dat wil zeggen dat hij de aarde mag gebruiken zodat ze rendeert (= opbrengt). Hij moet ze echter ook verzorgen, beschermen en behoeden voor vernietiging.

Hoe zou dat komen?

Hoe ben ik Gods vertegenwoordiger in de schepping?

Wat in Genesis staat, is niet het enige en zeker niet het oudste scheppingsverhaal dat in de oude wereld in omloop was. Over de hele wereld vindt men verhalen (mythen) die vertellen over de oorsprong van de aarde en haar bewoners. Het eerste scheppingsverhaal van de bijbel is geschreven als een soort inleiding op de bijbel. Toch zou het fout zijn te denken dat het scheppingsverhaal het eerst geschreven is. Het scheppingsverhaal ontstond tijdens of kort na de Babylonische ballingschap (587-538 v. Chr.). Het was een zwarte periode voor de joden, die vertwijfeld in armoede probeerden te overleven in het land van de vijand. Het verhaal was bedoeld als een soort lied of gedicht dat een droom voorhoudt: een toekomstvisioen van bevrijding, van een goede wereld. De priesters die dit verhaal schreven, wilden het joodse volk behoeden tegen de opslorping in de Babylonische cultuur en levenswijze. Zo bleven de joden een zevendaagse week aanhouden met een rustdag, de sabbat, terwijl de Babyloniërs de 5de en de 10de dag speciaal vonden.

Wanneer ontstond het scheppingsverhaal?

Wat was de bedoeling van het scheppingsverhaal?

Het scheppingsverhaal was zelfs een spottied tegen de grillige en willekeurige goden van Babylonië. Zo werden de Babylonische goden – zon, maan en sterren – in de bijbel herleid tot lantarens. Meer waren ze dus niet; geen goden dus, maar lampen, handig om een kalender mee op te stellen. De auteurs waren ervan overtuigd dat het leven ondanks alles toch goed is. De terugkeer naar huis, na zoveel jaren ellende, werd door de ballingen ook als een schepping en een wonder uit Gods hand ervaren.

Welke volkeren aanbidden nu nog deze natuurelementen?

Er worden 3 dingen gezegd over het scheppingsverhaal: wat betekent het, hoe is het ontstaan, en wat was de functie?

▪ Vergelijk met je evaluatievragen. Welke leerstijl zal het goed doen?

LEERSTIJLGERICHTE ONDERWIJSACTIVITEITEN

1. het 'verbeteren' van de leerstijl

Concrete ideeën voor ... *reproductiegericht*: kritisch vermogen
 toepassingsgericht: referentiekaders
 betekenisgericht: testgerichtheid
 ongericht: strategieën

Toegepast op de tekst (p. 3)

Evt. door middel van een voortak, huistaak, groepstaak

2. het 'afstemmen' op de leerstijl

Concrete ideeën voor ... *reproductiegericht*: transparantie
 toepassingsgericht: functionaliteit
 betekenisgericht: uitdaging
 ongericht: structuur

Toegepast op de tekst (p. 3)

Evt. door middel van keuze van instap en werkvorm

3. het 'verruimen' van de leerstijl

Concrete ideeën voor ... reflectie, uitwisseling, groepswerk?